

DIFERENCIALNI IZPIT

2. september 2008

1. Podana je krivulja

$$\vec{r}(t) = (-\sin t + \cos t, -\cos t - \sin t, -t).$$

- (a) Izračunajte dolžino loka krivulje $\vec{r}(t)$ med točkama $T_1(1, -1, 0)$ in $T_2(-1, 1, \pi)$.
- (b) Poiščite naravno parametrizacijo krivulje $\vec{r}(t)$.
- (c) Določite enačbo normalne ravnine na krivuljo $\vec{r}(t)$ v točki $T_3(-1, -1, -\frac{\pi}{2})$.

Rešitev.

- (a) Takoj vidimo, da sta točki T_1 in T_2 doseženi pri $t = 0$ oziroma $t = -\pi$. Računajmo

$$\begin{aligned}\dot{\vec{r}}(t) &= (-\cos t - \sin t, \sin t - \cos t, -1) \\ ds &= \sqrt{\dot{x}^2 + \dot{y}^2 + \dot{z}^2} dt = \sqrt{(-\cos t - \sin t)^2 + (\sin t - \cos t)^2 + (-1)^2} dt = \\ &= \dots = \sqrt{3} dt \\ s &= \int_{-\pi}^0 \sqrt{3} dt = \sqrt{3}\pi\end{aligned}$$

- (b) Kot v točki (a) dobimo $ds = \sqrt{3} dt$ in po integriranju tako $s = \sqrt{3}t$ oziroma $t = \frac{s}{\sqrt{3}}$. Iskana naravna parametrizacija se tako glasi

$$\vec{r}(s) = \left(-\sin \frac{s}{\sqrt{3}} + \cos \frac{s}{\sqrt{3}}, -\cos \frac{s}{\sqrt{3}} - \sin \frac{s}{\sqrt{3}}, -\frac{s}{\sqrt{3}} \right)$$

- (c) Takoj se vidi, da je točka T_3 dosežena pri $t = \frac{\pi}{2}$. Vemo, da je normala normalne ravnine enaka tangentnemu vektorju $\dot{\vec{r}}(t)$. Tako dobimo

$$\vec{n} = \dot{\vec{r}}\left(\frac{\pi}{2}\right) = (-1, 1, -1).$$

Enačba iskane normalne ravnine se tako glasi $-x + y - z = d$, kjer d poračunamo z vstavljanjem točke T_3 . Dobimo $d = \frac{\pi}{2}$ oziroma

$$-x + y - z = \frac{\pi}{2}.$$

2. Izračunajte ploščino lika, omejenega s krivuljo

$$x^2 = (x^2 + y^2)^2.$$

Namig: Uvedite polarne koordinate.

Rešitev. Po uvedbi polarnih koordinat $x = r \cos \varphi$, $y = r \sin \varphi$ se naša enačba krivulje prevede do $r^2 \cos^2 \varphi = r^4$ oziroma $r^2 = \cos^2 \varphi$. Če sedaj to enačbo korenimo, dobimo, $r = |\cos \varphi|$. Vidimo, da je ta izraz odvisen od kota φ in sicer, če velja $-\frac{\pi}{2} \leq \varphi \leq \frac{\pi}{2}$, je $\cos \varphi \geq 0$ in dobimo $r = \cos \varphi$, če pa velja $\frac{\pi}{2} \leq \varphi \leq \frac{3\pi}{2}$, je $\cos \varphi \leq 0$ in dobimo $r = -\cos \varphi$. Iz opisanega sledi, da je ploščina enaka

$$\begin{aligned} P &= \iint_D dx dy = \\ &= \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} d\varphi \int_0^{\cos \varphi} r dr + \int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} d\varphi \int_0^{-\cos \varphi} r dr = \\ &= \dots = \frac{1}{2} \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} \cos^2 \varphi d\varphi + \frac{1}{2} \int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} \cos^2 \varphi d\varphi = \\ &= \frac{1}{4} \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} (1 + \cos(2\varphi)) d\varphi + \frac{1}{4} \int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} (1 + \cos(2\varphi)) d\varphi = \\ &= \dots = \frac{\pi}{4} + \frac{\pi}{4} = \frac{\pi}{2} \end{aligned}$$

Opomba: Lahko bi opazili, da je telo simetrično tako čez x -os, kot tudi čez y -os, kar pomeni, da lahko izračunamo le ploščino dela telesa v 1. kvadrantu in rezultat množimo s 4. V prvem kvadrantu je enačba naše krivulje le $r = \cos \varphi$ in tako dobimo

$$P = 4 \int_0^{\frac{\pi}{2}} d\varphi \int_0^{\cos \varphi} r dr = \dots = \frac{\pi}{2}$$

3. Določite parameter a tako, da bo vektorsko polje $\vec{V} = (P, Q, R)$, kjer je

$$\begin{aligned} P &= \frac{y}{1+x^2y^2} + e^{xyz}yz + (a^2+1)\cos(x)\log(yz), \\ Q &= \frac{x}{1+x^2y^2} + e^{xyz}xz + \frac{2\sin(x)}{y}, \\ R &= e^{xyz}xy + \frac{2(a+2)^2\sin(x)}{z}, \end{aligned}$$

potencialno in izračunajte njegov potencial.

Rešitev. Vektorsko polje $\vec{V}$ bo potencialno, če bo veljalo $\text{rot } \vec{V} = \vec{0}$. Prva komponenta omenjenega rotorja je enaka 0 neodvisno od parametra a , iz drugih dveh komponent pa dobimo po kratkem računu naslednji zahtevi

$$0 = -\frac{(a^2 + 8a + 7) \cos x}{z},$$

$$0 = -\frac{(a^2 - 1) \cos x}{y},$$

oziroma

$$0 = a^2 + 8a + 7 = (a + 7)(a + 1) \quad \text{in} \quad 0 = a^2 - 1 = (a + 1)(a - 1).$$

Obe zahtevi bosta zadoščeni le v primeru $a = -1$.

Tako dobimo

$$P = \frac{y}{1 + x^2y^2} + e^{xyz}yz + 2 \cos(x) \log(yz),$$

$$Q = \frac{x}{1 + x^2y^2} + e^{xyz}xz + \frac{2 \sin(x)}{y},$$

$$R = e^{xyz}xy + \frac{2 \sin(x)}{z},$$

oziroma potencial tega vektorskega polja

$$\begin{aligned} \int P dx &= \int \left(\frac{y}{1 + x^2y^2} + e^{xyz}yz + 2 \cos(x) \log(yz) \right) dx = \\ &= \arctan(xy) + e^{xyz} + 2 \sin(x) \log(yz) + C(y, z), \\ \int Q dy &= \int \left(\frac{x}{1 + x^2y^2} + e^{xyz}xz + \frac{2 \sin(x)}{y} \right) dy = \\ &= \arctan(xy) + e^{xyz} + 2 \sin(x) \log(yz) + C(x, z), \\ \int R dz &= \int \left(e^{xyz}xy + \frac{2 \sin(x)}{z} \right) dz = e^{xyz} + 2 \sin(x) \log(yz) + C(x, y), \\ u &= \arctan(xy) + e^{xyz} + 2 \sin(x) \log(yz) + C \end{aligned}$$

4. Poiščite funkcijo $x(t)$, ki reši enačbo

$$\int_0^t e^{t-u} x(u) du = \sin t$$

Rešitev. Na obeh straneh enačbe uporabimo Laplace-ovo transformacijo in dobimo

$$\begin{aligned}\frac{1}{s-1}X &= \frac{1}{s^2+1} \\ X &= \frac{s-1}{s^2+1} = \frac{s}{s^2+1} - \frac{1}{s^2+1} \\ x(t) &= \cos t - \sin t\end{aligned}$$

5. V pravokotniku z obsegom 10 je stranica slučajna spremenljivka z gostoto verjetnosti

$$p(x) = \begin{cases} kx & 0 < x < 5 \\ 0 & \text{ostali } x \end{cases}$$

(a) Določite konstanto k !

(b) Kolikšna je verjetnost, da je ploščina pravokotnika manjša od $\frac{21}{4}$?

Rešitev.

(a)

$$\begin{aligned}\int_0^5 kx \, dx &= 1 \\ k \frac{x^2}{2} \Big|_0^5 &= 1 \\ k &= \frac{2}{25}\end{aligned}$$

(b)

$$\begin{aligned}A(5-A) &= \frac{21}{4} \\ 4A^2 - 20A + 21 &= 0 \\ A_{1,2} &= \frac{20 \pm \sqrt{400 - 16 \cdot 21}}{8} = \frac{20 \pm 8}{8} = \frac{3}{2}, \frac{7}{2} \\ P &= 2 \int_0^{\frac{3}{2}} \frac{2}{25} x \, dx = \dots = \frac{9}{50}.\end{aligned}$$